

Beschikbare arbeid bepalend voor toepassing uierdip of -spray

Sprayen onder druk

Meer dan tachtig procent van de veehouders dipt of sprayt de spenen na het melken, zo meldt UGCN. Dat percentage is de afgelopen jaren nauwelijks gestegen. Het zijn de grote bedrijven die vanwege arbeidsdruk steeds vaker een nabehandeling achterwege laten. Automatisering biedt kansen, maar voorlopig alleen nog voor contactmiddelen.

tekst **Jaap van der Knaap**

Ruim 82 procent van de melkveehouders in Nederland maakt gebruik van een uierdip of spraymiddel voor een nabehandeling van de spenen na het melken. Het Uiergezondheidscentrum Nederland (UGCN) maakte deze balans op uit een steekproef onder 200 melkveehouders eind 2006-2007. Het percentage verast Otlis Sampimon, specialist uiergezondheid bij de Gezondheidsdienst voor Dieren (GD), niet. 'Nazorg in de vorm van dippen of sprayen is al jaren een van de onderdelen van het stappenplan voor een goede uiergezondheid', zegt hij.

Toch is het percentage nauwelijks gestegen ten opzichte van 2001, toen een grootschalig onderzoek uitwees dat 78,9 procent van de veehouders gebruikmaakte van een dip of spray. 'In de praktijk merk ik dat de beschikbare arbeid tijdens het melken steeds vaker een rol speelt bij wel of niet sprayen', verduidelijkt Sampimon. 'Sprayen of dippen is een extra handeling en zeker als je zorgvuldig te werk wilt gaan, kost dat extra arbeid. Veehouders met grote koppels weten dat sprayen of dippen een gunstig effect heeft op de uiergezondheid, maar het komt steeds vaker voor dat ze die nazorg niet meer goed in het melkproces kunnen plannen omdat het vertragend werkt.'

Meer dan 80 middelen

Er zijn drie soorten middelen die geschikt zijn om na het melken de uiergezondheid te bevorderen. De meeste varianten vallen onder de contact-

middelen. 'Dat zijn middelen die bacteriën op de speen doden. Ze zijn vooral nuttig op bedrijven met een verhoogd celgetal veroorzaakt door bijvoorbeeld *Staphylococcus aureus*', legt Sampimon uit. Daarnaast zijn er barrièredips. 'Barrièredips vormen een filmpje om de speen om het slotgat af te sluiten. Daarmee voorkom je dat bacteriën tussen de twee melkingen de uier kunnen binnendringen. Vooral op bedrijven die te maken hebben met omgevingsbacteriën zoals *E. coli* en *Streptococcus uberis* werken deze middelen goed. Als laatste zijn er nog de verzorgende middelen, middelen die de speenconditie verbeteren.'

Er zijn in Nederland meer dan 80 middelen beschikbaar, waarvan er 30 officieel geregistreerd staan als diergeneesmiddelen. De geregistreerde middelen zijn op www.ugcn.nl terug te vinden. Als een middel geregistreerd staat, is de werkzaamheid uitgebreid getest. Er zijn ook middelen op de markt als huidverzorgingsmiddel, waarvoor minder strenge eisen gelden. Maar het effect op de uiergezondheid is daarvan niet aangetoond. 'In de markt met dip- en spraymiddelen gaat het om grote volumes en dat verklaart de grote hoeveelheid aanbieders en producten', aldus Sampimon.

Dat voor de registratie van een dip- of spraymiddel strenge eisen gelden, ontvond CID Lines uit Ieper. 'In het jaar 2000 heeft de Vlaamse overheid aangegeven dat vanaf 2007 alleen nog officieel geregistreerde dipmiddelen gebruikt mogen worden', vertelt Ronny Schelfhout, businessmanager van CID Lines. 'De essentie achter dit voornemen was dat veehouders indirect werken aan voedingsmidde-

len, aan melk, en daarvoor gelden de hoogste normen. Daarop hebben we vervolgens geïnvesteerd door onze producten te laten registreren. Op dit moment zijn er officieel vier middelen geregistreerd in Vlaanderen, maar de overheid heeft tot nu toe de wetgeving niet toege-

past. We zijn daarin wel ontgoocheld, omdat buitenlandse aanbieders zich niets hebben aangetrokken van het voor-nemen van de overheid en eigenlijk illegaal middelen verkopen in België.' Volgens Schelfhout staat er in de Quarant-richtlijnen van zuivelfabrikant

FrieslandCampina in Nederland dat veehouders alleen geregistreerde dip- en spraymiddelen mogen inzetten. De richtlijnen bij IKM, het Vlaamse waarborgsysteem voor melk, bevat deze informatie niet.

Onzorgvuldig sprayen

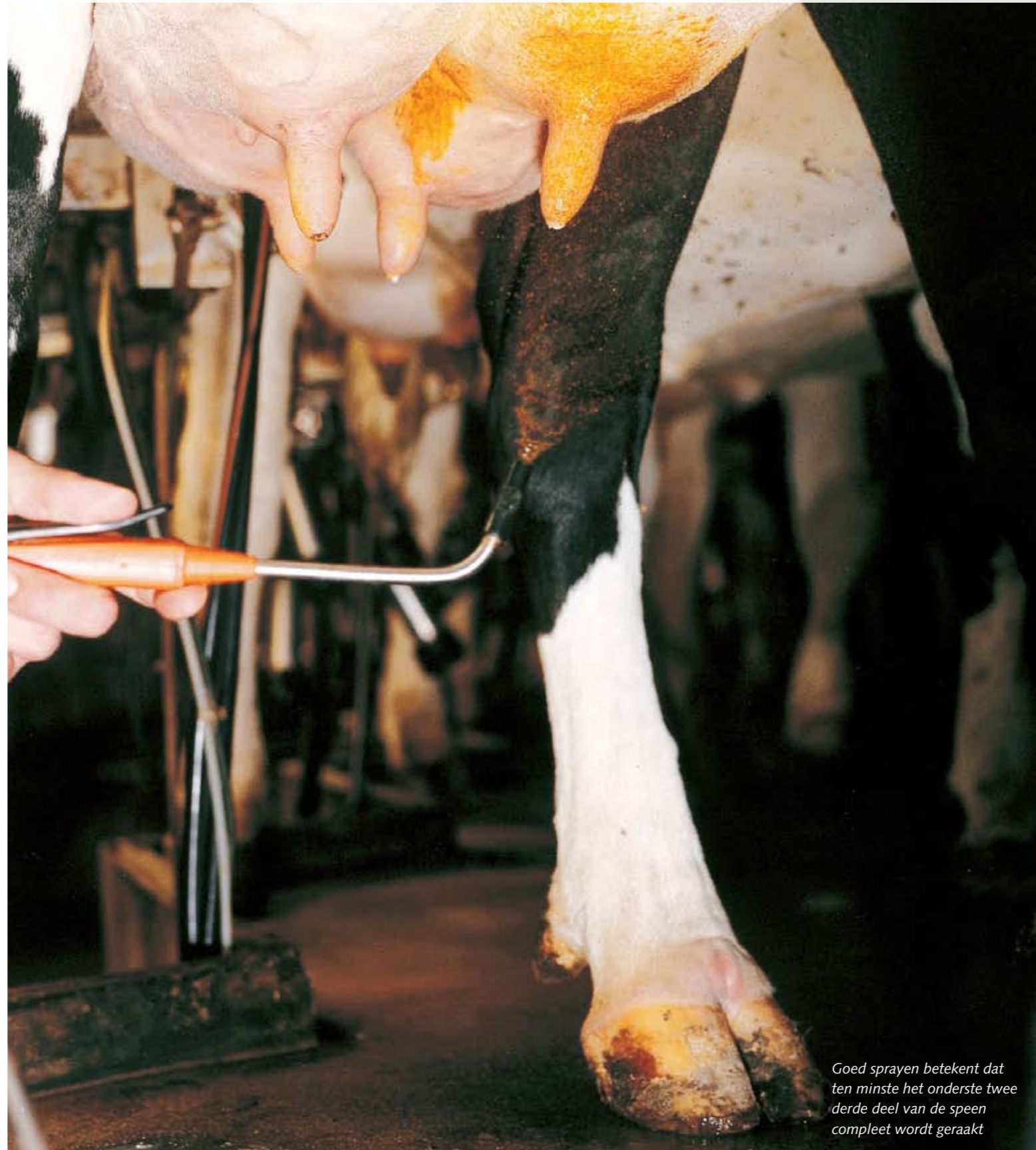
Er is geen twijfel over de werking van goedgekeurde spray- en dipmiddelen, wel over de effectieve toepassing ervan, zo geeft Sampimon aan. 'In een zij-aanzijmelkstal is het lastig om de voorspenen voldoende te raken met sprayen. Zeker in een grote melkstal met de nodige werkdruk zie je dat er met een snelle handeling veel spenen niet goed worden geraakt. Het is van belang dat het middel ten minste het onderste twee derde deel van de speen compleet raakt.'

Een spraysysteem gemonteerd op de vloer in de terugloopgang, een zogenaamde nozzel, zou uitkomst kunnen bieden, maar Sampimon is daarover niet enthousiast. 'Het is een onnauwkeurige manier van sprayen omdat koeien in beweging zijn. Als er mest op de nozzel ligt, vliegt de mest mee omhoog richting de uier.'

Een nabehandelingsbox biedt mogelijk meer perspectief. De Rooy Staltechniek verkocht er wereldwijd inmiddels meer dan 280. 'In de uierspraybox staat de koe een moment stil en sprayen we onder hoge druk negen cc middel met twee nozzels', legt Dirco van Dongen, bedrijfsleider bij De Rooy Staltechniek, uit. 'Het hele proces duurt maximaal tien seconden en daarom past dit systeem goed bij bijvoorbeeld een draaimelkstal.' Van Dongen geeft aan dat het idee achter de box zes jaar geleden ontstond. 'Het automatisch nabehandelen levert arbeidsbesparing op en vormt geen belemmering voor het melkproces.'

Volgens Van Dongen is het meespuiten van mest die op de nozzels valt, geen probleem. 'Doordat de druk zich vanaf nul bar opbouwt, zal de eventuele mest eerst onder lagere druk worden weggeblazen, waarna twee nozzels onder hoge druk het middel aanbrennen. Doordat de koe kort stilstaat, is er sprake van een nauwkeurige werking en worden alle spenen goed met het middel geraakt.'

Sampimon heeft nog wel een wens als het gaat om robotmelken en nabehandeling. 'Robots werken alleen met spraymiddelen, de contactdips. Het gebruik van een barrièremiddel in een robot is vooralsnog niet mogelijk. Maar het zijn juist barrièredips die bij automatische melksystemen nuttig zijn in de strijd tegen colibacteriën.'

Goed sprayen betekent dat ten minste het onderste twee derde deel van de speen compleet wordt geraakt